

Vatanseverlik Değerine İlişkin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi

Preschool Teacher Candidates' Opinions About The Value Of Patriotism

Emine Karasu Avcı, Bilgin Ünal İbret

Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kastamonu

Makale Geliş Tarihi: 15.06.2016

Yayına Kabul Tarihi: 22.12.2016

Özet

Vatanseverlik değeri, toplumsal hayatın sürekliliğini ve düzenini sağlaması bakımından önemlidir. Bu nedenle bu araştırmada, gelecekte çocukların kişilik gelişiminde önemli rolü olan okul öncesi öğretmen adaylarının vatanseverlik değerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada öğretmen adaylarının vatanseverlik kavramı, vatansever bir bireyden beklentileri, neden vatansever olmak gerektiği, bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörleri ve vatansever bireyler yetiştirmede okul öncesi öğretmen adaylarının rolüne ilişkin görüşleri ortaya konulmaktadır. Araştırmada veriler 2015-2016 eğitim-öğretim döneminde Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi eğitim- öğretimine devam eden okul öncesi 4. sınıf öğretmen adaylarına yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak elde edilmiştir. Elde edilen bu veriler betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Buna göre öğretmen adayları vatanseverliği en fazla vatani sevmek ve korumak olarak ifade etmektedirler. Vatansever bir bireyden beklentilerini en fazla vatanını sevmesi/koruması/sahip çıkması olarak belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının vatansever olma nedenlerini en fazla sırasıyla ülkemizi ve milletimizi korumak, birlik ve beraberlik içinde yaşamak ve toplumsal devamlılığı sağlamak olarak düşünmektedirler. Okul öncesi öğretmen adaylarına göre bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörler aile, okul, çevre ve diğer kategorilerine ait görüşlerdir. Vatansever bireyler yetiştirmede okul öncesi öğretmen adaylarının rolünü en fazla sırasıyla vatanseverlik değerini kazandırması ve bu değerini temelinin okul öncesi öğretmenlerinin atması ile ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vatanseverlik değeri, okul öncesi, öğretmen adayı

Abstract

The value of patriotism is significant in terms of providing the continuity and order of social life. Preschool teachers play an important role in children's personality development and this study aims to investigate the prospective preschool teachers' opinions about the value of patriotism. In particular, this study presents preschool teacher candidates' opinions about the value of patriotism, the expectations from a patriotic person, the reasons for being a patriot, the effective factors in the acquisition of the value of patriotism and the role of preschool teachers in raising patriotic individuals. The data was collected through semi-structured interviews conducted with the 4th grade prospective preschool teachers studying at the Faculty

of Education, Kastamonu University in the 2015-2016 academic year. The data was analysed through descriptive analysis. The findings show that the teacher candidates described patriotism as loving and protecting ones' country. The expectations from a patriotic person were listed as loving, protecting and supporting one's country. The teacher candidates also listed the reasons for being a patriot as protecting our country and our nation, living in unity and providing the social continuity. According to the prospective preschool teachers, the effective factors in the acquisition of the value of patriotism were family, school, environment and other social categories. The role of preschool teachers in raising patriotic individuals was described as their specific position in introducing the value of patriotism and laying the base for this value.

Keywords: *the value of patriotism, preschool, teacher candidates.*

1. Giriş

Değerler; bireylere, gruplara, örüntülere, hedeflere ve sosyo-kültürel nesnelere verilen önem üzerindeki değerlendirmelere dayanan ölçütlerdir (Elbir ve Bağcı, 2013). Değerler, davranışlarımıza rehberlik eden temel ilke ve inançlardır (Lewis, Mansfield & Baudains, 2008). MEB (2005) değer kavramını, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından kabul edilen temel ahlaki ilke ve inançlar olarak tanımlamaktadır. Yel ve Aladağ (2009) değerleri, insanların bütün yaşamı sürecinde davranışlarını yönlendirmede etkili olan önemli olan öğeler olarak ifade etmektedir. İnsanlar değerler yoluyla amaçlarını tanımlar ve belirli bir yönde bir davranış tarzı seçer, onlar aracılığıyla kendilerini ve diğerlerini değerlendirirler (Ünal, 2011). Değerler hem kişilerin hem de toplumdaki sosyal kontrol mekanizmalarının kaynağıdır. Kişilerin bireysel olarak olay ve durumlara yönelik yaklaşımlarında, kişiler arası ilişkileri düzenleyip, karar verme, seçme, değerlendirme süreçlerine temel oluştururlar. Bu yönleriyle değerler bireylerin hayatında düzenleyici ve yönlendirici işlevlere sahip güçlü bir olgudur (Demir ve Özdemir, 2013).

Değerlere ilişkin bilgiler tüm hayat boyunca devam eder. Fakat ilk bilgiler erken dönemlerde kazanılmaya başlanır ve kişiliğin olduğu dönemlere kadar devam eder. Yani okul öncesi dönem çocuklarda değerlere ilişkin bilgilerin temellerinin atıldığı ilk dönemdir (Uyanık Balat, 2004). Okul öncesi dönemdeki çocuklar duygusal olarak gelişirken birçok değişim yaşamaktadırlar. Bu dönemde çocuklar birçok duygu yaşantısını fark ederler ve genel duygu ve his kavramını anlamaya çalışırlar (Uyanık Balat ve Özdemir Beceren, 2010). Doğan Timur ve Yuvacı (2014) okul öncesi dönemin çocuk için önemli bir dönem olduğunu ve toplumsal değerlerin bu dönemde kazandırılmasının önemini vurgulamaktadırlar. Çocukta ahlaki değerlerin gelişimini açıklayan teorisyenler, J. Piaget (1965) ve L. Kohlberg (1978) de ahlaki gelişimi, bilişsel gelişimle ilişkili olarak açıklamaya çalışmışlardır (Uyanık Balat, 2012). Çocuğun içinde yaşadığı topluma ayak uydurabilmesi, o toplumca belirlenmiş kurallara uygun davranışlarda bulunması onun ahlaki gelişiminin göstergelerinden birini oluşturur (Sarıçam ve Halmatov, 2012). Tanrıverdi ve Eraslan (2015) okul öncesi çocuklarda sosyal

ilişkiler oluşturma ve sosyal becerileri geliştirip değerler kazanmanın, oldukça geniş ve tüm günlük yaşamı etkileyen bir durum olduğundan bahsetmektedir. Can (2008) bireyin sosyal ilişkilerinde sorun yaşamaması için karşılaştığı ahlaki problemleri nasıl çözeceğinin ona öğretilmesini, bunun da eğitim sistemlerinin değerler eğitime vermesi gereken önem ile paralellik taşıdığını belirtmektedir. Bu önem değerler eğitiminin okul öncesi eğitimle beraber ele alınmasını gerekli kılmaktadır (Yazar ve Erkuş, 2013). Vatanseverlik değeri de bu değerlerden birisidir.

İyi vatandaş olmak isteyen bir bireyin vatanseverlik anlayışına sahip olması gerekmektedir (Kurt, 2007). Schatz, Staub & Lavine, (1999) modern dünyada vatanseverliği grup bağlılığının en önemli formlarından birisi olarak açıklamaktadır. Vatanseverlik günlük işlerde bütün durumlarda varlığını sürdüren bir bilinçtir (Yazıcı ve F. Yazıcı, 2010). Elban (2011) vatanseverliği, bir insanın önce kendisinden başlayarak ailesinin, çevresinin, çalıştığı kurumun, ülkesinin ve vatandaşlarının farkında olması ve değerleri olması olarak ifade etmektedir. Vatanseverlik, bireyin kendisini yaşadığı ülkeye ait hissetmesidir (Zamir & Horowitz, 2013). Ertürk'e (2006) göre vatanseverlik, vatan ve millet için kendini adamaktır. Yıldırım (2006) vatanseverliği bir insanın öncelikle kendisinden yola çıkarak, ailesinin, çevresinin, ülkesinin, ait olduğu milletin farkında olması ve onları anlamlı, değerli bulması, onları yüceltmek için çalışması olarak düşünmektedir. Vatansever kişi kendi toplumunun başarılarıyla övünür, maddi ve manevi değerlerine sahip çıkar. Vatansever, aynı toprakları paylaştığı farklı etnik kökenden insanların acılarına ortak olan kişidir (Ercan, 2015). Parker (2009) vatanseverliği ulusal kurumların politikalarını ve değerlerini sürdürmenin aracı olarak görmektedir. Vatanseverlik değerini de bu ulusal kurumların politikalarının ve değerlerinin bir görüntüsü olarak düşünmektedir. Li & Brewer (2004) vatanseverliğin gruplar arasında işbirliği için uygun bir değer olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca vatanseverliğin farklılıklara karşı hoşgörü ve uyum sağladığını da belirtmektedir. Aktan ve Saylan (2013) bireylerde yurttaşlık bilincinin oluşmasını, vatanseverlik duygularının gelişimi ile ilişkilendirmektedir. Can Beken (2010) vatanseverlik değerinin var olabilmek ve devamlılığın sağlanabilmesi için kaçınılmaz değer olduğundan bahsetmektedir. Ersoy ve Öztürk (2015) etkili vatandaşların yetiştirilmesi ve daha iyi gelecek için vatanseverlik değerinin önemini vurgulamaktadır. Dolayısıyla vatanseverlik değerinin kazandırılmasına erken yaşlardan itibaren başlanması çocuğun bu değeri içselleştirmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu anlamda bu araştırma okul öncesi öğretmen adaylarının vatanseverlik değerine ilişkin görüşlerinin neler olduğunu ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmanın problemi

Bu araştırmanın problemi “Okul öncesi öğretmen adaylarının vatanseverlik değerine ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Vatanseverlik kavramını nasıl açıklarsınız?

2. Vatansever bir bireyden beklentileriniz nelerdir?
3. Neden vatansever olmak gerekir? Açıklayınız.
4. Size göre bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörleri nedenleri ile açıklayınız?
5. Vatansever bireyler yetişmede Okul Öncesi öğretmen adaylarının rolünü açıklayınız?

2. Yöntem

Bu araştırmada “Okul Öncesi öğretmen adaylarının vatanseverlik değerine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla araştırmada, nitel araştırma modeli benimsenmiştir. Nitel model, bir durumu ya da olayı derinlemesine betimlemeye fırsat tanınması, verilerin bütün derinlik ve zenginliği ile betimlenebilmesi ve araştırmacıya olay ve olguları yakından izleme imkânı vermesi nedeniyle tercih edilmiştir (Balcı, 2011). Araştırmada nitel araştırma türlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim olaylar, durumlar, tecrübeler ya da kavramlar karşısında yaşantılar ve deneyimleri araştıran desendir (İlgar ve Coşkun İlgar, 2013). Bu araştırmada vatanseverlik kavramına ilişkin okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri ele alındığı için olgu bilim deseni kullanılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu: Araştırmanın çalışma grubunu, 2015–2016 eğitim-öğretim dönemi Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliğinde okuyan 66 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubuna karar verilirken amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, araştırmaya en uygun grubun seçilmesidir (Şahin, 2014). Belirli özelliklere sahip özel durumlar istenildiğinde bu örnekleme türü kullanılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tercih edilmesinin nedeni 4. sınıf öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimde diğer sınıf düzeylerine göre daha yeterli görülmeleridir. Araştırmaya katılan öğretmen adayları gönüllülük esasına göre belirlenmiştir.

2.2. Veri Toplama Aracı: Araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu araştırmada görüşme, bireylerin bir konu hakkındaki tutumları, deneyimleri, düşünceleri ve yorumlarını anlamak amacıyla tercih edilmiştir. Görüşme sorularının hazırlanması için ilgili literatür taraması yapılarak soru taslağı hazırlanmıştır. Oluşturulan taslak form, 3 uzmanın (2 Sosyal Bilgiler Eğitimsi, 1 Coğrafya Eğitimsi) görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda sorular daha anlaşılabilir olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Daha sonra Okul Öncesi Öğretmenliği 4. sınıfta okuyan 4 öğretmen adayına yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının görüşme sorularına verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde soruların istenilen amaca hizmet ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Pi-

lot çalışmaya katılan öğretmen adayları araştırmaya tekrar dâhil edilmemiştir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi: Veriler, 2015-2016 eğitim-öğretim dönemi bahar yarıyılında Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliğinde okumakta olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 66 öğretmen adayına yapılandırılmış görüşme formunun araştırmacı tarafından uygulanması ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler, betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Betimsel analiz, veri toplama araçlarında yer alan soru, konu ya da temalar ele alınarak yapılan analiz olduğu için tercih edilmiştir (Ekiz, 2013). Bu araştırmada veriler daha önceden belirlenen başlıklar altında çözümlenerek, doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Çözümleme yapılırken öğretmen adaylarına ÖA1, ÖA2, ÖA3,...ÖA64, ÖA65, ÖA66 gibi kodlar verilmiştir. Araştırmada kategorilerin elde edildiği öğretmen adaylarının görüşlerinden alıntılar verilerek geçerlik; verilerin kategorilere ayrılması ise iki araştırmacı tarafından yapılarak güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmacıların farklı görüşler belirttiği kategoriler ve alt kategoriler üzerinde araştırmacılar bir araya gelerek uzlaşa sağlanmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sorularına ilişkin veriler tablolar halinde sunulmaktadır. Araştırmanın birinci sorusunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerine “Vatanseverlik kavramını nasıl açıklarsınız” sorusu sorulmuştur. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu soruya yönelik görüşlerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının vatanseverlik kavramı ile ilgili görüşlerinin istatistiksel verileri

Kategoriler	Alt Kategoriler	f	%
Ülkemizi sevmek/ ait olmak/koruma	Vatani sevmek ve korumak	34	60
	Milletini sevmek ve korumak	18	
	Bayrağını sevmek/korumak	7	
	Ülkemizin bağımsızlığını korumak	5	
	Vatana değer vermek	4	
	Vatan üzerindeki her şeyi sevmek	3	
	Ülke içindeki olumsuz koşullarla mücadele etmek	3	
	Tek dil, tek bayrak, tek millete sahip olabilmek	3	
	Ülkemizin değerlerine sahip çıkabilmek	3	
	Teröre ve ülkeyi bölmek isteyenlere karşı olmak/tavır takınmak	3	
	Vatana kendini ait hissetmek	2	
	Kelimelerle anlatılamaz	2	
	İnsanlardaki en duygu olması	1	
	Düşmanlara fırsat vermemek	1	
	Kültürünü sevmek	1	

Sorumluluk sahibi olmak	Vatan için çalışmak/çabalamak/üretmek	12	25,33
	Vatan ve millet için fedakârlık yapmak	11	
	Vatan için ölmek	7	
	Sorumluluklarımızı yerine getirmek	3	
	Ülkemizin devamlılığı için çabalamak	2	
	Askere gitmek	1	
	Vergi vermek	1	
	Ülkenin kalkınmasını sağlamak	1	
İyi vatandaş olmak	Birlik olmak	6	14,66
	Ülkemiz için doğru kararlar verebilmek	4	
	Dünyanın en iyi ülkesi olmayı hedeflemek	2	
	Vatana ihanet etmemek	2	
	Ülkenin çıkarlarını düşünmek	2	
	Çevreyi temiz tutmak	1	
	Topluma uygun davranışlarda bulunmak	1	
	Düşmanlara fırsat vermemek	1	
	Milli çıkarları kişisel çıkarların üstünde tutmak	1	
	Vatana ve millete zarar vermemek	1	
TOPLAM		150	100

Tablo 1 incelendiğinde ülkemizi sevmek/ait olmak/korumak (60), sorumluluk sahibi olmak (25,33) ve iyi vatandaş olmak (4,66) kategorilerinin oluştuğu görülmektedir. Bu kategorilerin alt kategorilerinde en fazla vurgulanan ifadelerin “vatanı sevmek ve korumak (22,07), milletini sevmek ve korumak (11,68), vatan için çalışmak/çabalamak/üretmek (7,79), vatan ve millet için fedakârlık yapmak (7,14), vatan için ölmek (4,54), bayrağını sevmek/korumak (4,54) ve birlik olmak (3,89)” olduğu görülmektedir. Okul Öncesi öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna farklı şekillerde cevap verdikleri görülmektedir. Araştırmanın ilk sorusuna yönelik bazı öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

ÖA8 “Ülkemizin bir karış toprağı için her şeyi göze alabilmektir.”

ÖA23 “*Kişinin vatani uğruna hiçbir beklenti içine girmeden faaliyette bulunmasıdır.*” ÖA31 “*Vatanımızı, milletimizi, bayrağımızı korumak, varlığımızı birliğimizi devam ettirmek için elimizden gelenin en iyisini yapmaktır.*” ÖA59 “*Kişinin vatani uğruna hiçbir yararcılık düşünmeden kendini feda etmeye hazır ve vatanının ve milletin geleceğı için çalışmaktır.*”

Öğretmen adaylarının bu ifadelerinden vatanseverliği daha çok ülkemizi sevmek/ait olmak/korumak olarak algıladıkları görülmektedir. Oluşan bu kategori incelendiğinde insanların sevmediğı bir şeye kendini ait hissetmeyeceğı; ait hissetmediğı bir şeyi de koruyamayacağı duygularının birbirini takip ettiğı görülür. Bu anlamda öğretmen adaylarının görüşlerinde bu duyguların bir arada bulunması anlam kazanmaktadır.

Araştırmanın ikinci sorusu “Vatansever bir bireyden beklentilerinizi açıklayınız?” sorudur. Okul Öncesi öğretmen adaylarının bu soruya ilişkin görüşlerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının vatansever bireylerden beklentileri ile ilgili görüşlerinin istatistiksel verileri

Kategoriler	Alt Kategoriler	f	%
Ülkesini sevmesi/ait hissetmesi/koruması	Vatanını sevmesi/koruması/sahip çıkması	22	38,99
	Milletini sevmesi/koruması/sahip çıkması	9	
	Bayrağını sevmesi/koruması/sahip çıkması	7	
	Ülkesinin değerlerine sahip çıkması	7	
	Ülkesi için fedakarlık yapması	7	
	Düşmana karşı mücadele etmesi	5	
	Vatanını, milletini, bayrağını, İstiklal Marşı'nı her şeyden üstün tutması	3	
	Dilini sevmesi	1	
	Vatan için ölebilmeli	1	
	Ülkemizin gelişmesi için çalışmalı	13	
Sorumluluklarını yerine getirmesi	Sorumluluklarını yerine getirmesi	9	49,68
	Vatana, millete, bayrağa saygısı olması	6	
	Bireylerin kendilerini geliştirmesi	5	
	Ülke çıkarlarını kendi çıkarlarında daha üstün görmeleri	4	
	Toplumsal problemlere duyarlı olması	3	
	Vergilerini ödemeleri	3	
	Milletinin çıkarlarını gözetmesi	3	
	Vergilerini ödemeleri	3	
	Başkalarına ve çevresine zarar vermemesi	2	
	Aynı toprak parçası üzerindeki farklılıklara saygı duymak	2	
	Bireylerin yardımsever olması	2	
	Devlet malına zarar vermemesi	2	
	Ülkesi için doğru kararlar verebilmesi	2	
	Ülkenin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi	2	
	Vatansever bireyler yetiştirmesi	2	
	Askerlik yapması	2	
	Bireylerin girişimci olması	1	
	Bireyler sözde vatansever olmamalı	1	
	Türkçeyi doğru ve güzel konuşmaları	1	
	Bireylerin kendilerine güvenmesi	1	
	Bireylerin çalışkan olması	1	
	Vatani görevlerini yerine getirmesi	1	
	İşini iyi yapmalı	1	
	Ülkesini ve milletini yükseltmek için çalışması	1	
	Ahlaklı ve dürüst olması	1	
	Kanunlara uyması	1	
	Ülke ekonomisine katkı sağlaması	1	
	Vatana ihanet etmemesi	1	
	Ahlaklı ve dürüst olması	1	
	Kanunlara uyması	1	
Birlik ve beraberliği sağlaması	Toplumsal bütünlüğü sağlamalı	11	11,32
	Barışı sağlamaları	2	
	Aynı toprak parçası üzerindeki farklılıklara saygı duymak	2	
	Milliyetçi olmaları	1	
	Milli geçmişlerini tanımaları	1	
	Avrupa ve terör örgütlerinin oyunlarına gelmemesi	1	
TOPLAM		159	100

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna çok farklı şekilde cevapladıkları görülmektedir. Ancak oluşan kategorilerin az olması cevapların temelde birbirine benzer duygu ve düşünceleri ifade etmeleri ile açıklanabilir. Öğretmen adaylarının vatansever bireylerden beklentilerini en fazla sorumluluklarını yerine getirmesi (49,68) kategorisi ile ifade

etmektedirler. Bu kategoriyi ülkesini sevmesi/koruması/ait hissetmesi (38,99) ve birlik ve beraberliği sağlaması (11,32) kategorileri izlemektedir. Bu kategorilerin alt kategorilerinde en fazla vurgulanan ifadelerin “vatanını sevmesi/koruması/sahip çıkması (14,56), ülkemizin gelişmesi için çalışmalı (8,60), toplumsal bütünlüğü sağlamalı (7,28), milletini sevmesi/koruması/sahip çıkması (5,96), sorumluluklarını yerine getirmesi (5,96), ülkesi için fedakârlık yapması (4,63), bayrağını sevmesi/koruması/sahip çıkması (4,63), ülkesinin değerlerine sahip çıkmalı (4,63), vatana, millete, bayrağa saygısı olması (3,97)” olduğu görülmektedir. Araştırmının ikinci sorusuna yönelik bazı öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

ÖA14 “*Vergisini düzenli vermeli, çevresini, ülkesini güzelleştirmek, geliştirmek için çalışmalar yapmalıdır.*” ÖA39 “*Çok çalışmak; bayrak, marş gibi değerlere önem vermek; Türkçeyi doğru ve güzel konuşmak; milli değerleri öğretmek.*” ÖA54 “*Vatanını seven bir birey olarak kendi üstüne düşeni yerine getiren bireyler.*” ÖA63 “*Milli birlik ve beraberlik; toplumun bütünlüğü; değer kalıplarına uyma.*”

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının vatansever bireylerden beklentilerini daha çok sorumluluklar çerçevesinde değerlendirdikleri görülmektedir. Öğretmen adayları bu durumu aslında vatansever olmanın bir göstergesi olarak da ifade etmektedirler.

Araştırmının üçüncü sorusu “Neden vatansever olmak gerekir? Açıklayınız?” şeklindedir. Araştırmının bu sorusuna Okul Öncesi öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara yönelik istatistiksel verilere Tablo 3’de yer verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının vatansever olma nedenleri ile ilgili görüşlerinin istatistiksel verileri

Kategoriler	Alt Kategoriler	f	%
Toplumsal devamlılığı sağlamak	Ülkemizi ve milletimizi korumak	16	66,99
	Birlik ve beraberlik içinde yaşamak	14	
	Toplumsal devamlılığı sağlamak	12	
	Bağımsız yaşamak	7	
	Çağdaş uygarlıklar düzeyine ulaşmak	4	
	Toplumsal düzeni sağlamak	3	
	Yaşadığımız toprakları kaybetmemek	3	
	İnsanları ve hayvanları sevmek	2	
	Ülkemizin parçalanmasını engellemek	2	
	Vatansız/milletsiz kalmamak	2	
	Gelecek nesillere bir vatan bırakmak	2	
	Kültürümüzü ve bayrağımızı korumak	1	
	Vatanın bir parçası olmamız	1	
Ortak geçmişe sahip olmak	Atalarımızın emeklerine layık olmak	9	23,30
	Atalarımızın mirasına bağlı kalmak	9	
	Yaşadığımız toprakların kolay kazanılmamış olması	2	
	Vatana/millete/bayrağa layık olmak	2	
	Milletimizin bir özelliği olması	2	

Görev olarak görülmesi	Ülkemizin gelişmesini/ilerlemesini sağlamak	8	
	Nedeninin olmaması	1	9,70
	Görevimiz olması	1	
TOPLAM		103	100

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adayları vatansever olma nedenlerini toplumsal devamlılığı sağlamak (66,99), ortak geçmişe sahip olmak (23,30) ve görev olarak görülmesi (9,70) olarak ifade etmektedirler. Bu kategorilerin alt kategorilerinde en fazla vurgulanan ifadelerin sırasıyla “ülkemizi ve milletimizi korumak (15,53), birlik ve beraberlik içinde yaşamak (13,59), toplumsal devamlılığı sağlamak (11,65), atalarımızın emeklerine layık olmak (8,73), atalarımızın mirasına bağlı kalmak (8,73), ülkemizin gelişmesini/ilerlemesini sağlamak (7,76) ve bağımsız yaşamak (6,79)” olduğu görülmektedir. Araştırmanın üçüncü sorusuna yönelik bazı öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

ÖA1 “Atalarımızın bize verdiği değerleri korumak adına, birlik beraberlik içinde yaşamak adına vatansever olunmalıdır.” ÖA19 “Vatanı, milleti dış güçlere karşı korumak, vatanı geliştirmek.” ÖA28 “Türkiye adı altında özgürce, bağımsız yaşamak.” ÖA42 “Var olduğumuz, yaşadığımız toprakları kaybetmemek için.” ÖA62 “Vatan olmazsa insanın ne ailesinin, ne hayatının, ne okulunun hiçbir anlamı yoktur. Bu yüzden vatansever olmak, vatanına sahip çıkmak önemlidir.”

Okul öncesi öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusunu farklı görüşlerle ifade ettikleri görülmektedir. Her bireyin farklı deneyimlere sahip olduğu düşünüldüğünde ortaya çıkan bu sonuç doğal karşılanabilir. Ancak bu farklı deneyimlerin temelde toplumsal devamlılığı sağlamak kategorisini işaret etmesi dikkat çekmektedir.

Araştırmanın dördüncü sorusu “Size göre bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörleri nedenleri ile birlikte açıklayınız?” şeklindedir. Araştırmanın bu sorusuna Okul Öncesi öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara yönelik istatistiksel verilere Tablo 4 ve Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen adaylarına göre bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörler ile ilgili görüşlerinin istatistiksel verileri

	İfadeler	f	%
Aile	İlk öğrenmelerin ailede başlaması	36	21,81
	Çocukların değerleri ilk olarak ailede kazanması	8	4,84
	Çocuğun ilk sosyal çevresinin ailesi olması	8	4,84
	Çocukların aileyi rol model almaları	8	4,84
	Çocukların ailesi tarafından şekillendirilmesi	6	3,63
	Ailenin vatana karşı tutumu	5	3,03
	Ailenin sosyal yapısının çocuğu etkilemesi	4	2,42
	Çocuğu vaktinin çoğunu ailesi ile geçirmesi	2	1,21
	Çocukların temel eğitimi ailede alması	1	0,60

	İfadeler	f	%
	Değerler eğitiminin okullarda verilmesi	12	7,27
	Çocukların öğretmenlerin görüşlerinden etkilenmesi	8	4,84
	Çocukların vaktinin çoğunu okulda geçirmesi	8	4,84
	Okulların çocukların ikinci yuvası olması	7	4,24
	Çocukların arkadaşları ve derslerden bu değeri öğrenmesi	5	3,03
	Sosyal öğrenmelerin okulda gerçekleşmesi	5	3,03
	Çocukların okulda öğrendiklerini kabullenmeleri	3	1,81
Okul	Çocukların öğretmenlerini model almaları	2	1,21
	Çocukların beraber yaşamayı okulda öğrenmesi	2	1,21
	İlk öğrenmelerin okulda gerçekleşmesi	1	0,60
	Temel bilgilerin okulda öğrenilmesi	1	0,60
	Çocukların akraba/ komşu/ arkadaşlarından etkilenmesi	16	9,69
	Yaşanılan çevrenin olanaklarının çocuğu etkilemesi	5	3,03
Çevre	Çocukların çevresindekilerin düşüncelerini önemli bulması	4	2,42
	Çocukların bir gruba dâhil olmak istemesi	2	1,21
	Çocukların çevreyi gözlemleyerek öğrenmesi	1	0,60
	Bireyin çevrenin bir parçası olması	1	0,60
	Çocukların içinde bulundukları çevreyi benimsemesi	1	0,60
	Teknolojinin çocukları etkilemesi	1	0,60
Diğer	Çocuğun psikolojik durumu	1	0,60
	Çocuğun biyolojik durumu	1	0,60
TOPLAM		165	100

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adayları bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörlerden aile ile ilgili olarak en fazla “ilk öğrenmelerin ailede başlaması (21,81), çocukların değerleri ilk olarak ailede kazanması (4,84), çocuğun ilk sosyal çevresinin ailesi olması (4,84), çocukların aileyi rol model almaları (4,84)”; okul ile ilgili olarak en fazla “değerler eğitiminin okullarda verilmesi (7,27), çocukların öğretmenlerin görüşlerinden etkilenmesi (4,84), çocukların vaktinin çoğunu okulda geçirmesi (4,84), okulların çocukların ikinci yuvası olması (4,24)”; çevre ile ilgili olarak en fazla “çocukların akraba/komşu/arkadaşlarından etkilenmesi (9,69), yaşanılan çevrenin olanaklarının çocuğu etkilemesi (3,03), çocukların çevresindekilerin düşüncelerini önemli bulması (2,42)” olarak belirtmişlerdir. Araştırmanın dördüncü sorusuna yönelik bazı öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

ÖA8 “Aile- Çünkü eğitim ailede başlar. Vatan, millet bilinci önce evde başlamalı. Okul- Çünkü ailede verilen eğitimin devamı niteliğindedir. Çevre- Çünkü çoğunluk fikirleri etkileyebilir. Sürü psikolojisi.” ÖA32 “Aile- Çünkü aile ne yaparsa çocukta onu yapar. Okul- Çünkü öğretmen ve yöneticilerin görüşü çocuğu etkiler. Çevre- Çünkü çocuk çevreyi taklit eder.” ÖA49 “Aile- Çünkü çocuk ailesinde şekillenir. Okul- Çünkü okulda öğrendiklerinin salt doğru olduğunu düşünülür. Çevre- Çünkü kişilik gelişiminde etkilidir.”

Okul öncesi öğretmen adaylarının bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında aileyi temel aldıkları görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuklarla çok küçük yaşlardan itibaren karşılaşan branşa sahip olmalarına rağmen araştırmanın bu sorusunda aileyi temel olarak almaları önem taşımaktadır. Bu durum aslında okul

öncesi düzeyde çocukların eğitiminde ailenin rolünü göstermesi bakımından da önem taşımaktadır.

Araştırmanın 4. sorusunda öğretmen adayları bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörler ile ilgili görüşlerini belirtirken bu faktörleri önem sırasına koymuşlardır. Elde edilen bu veriler Tablo 5’te verilmektedir.

Tablo 5. Öğretmen adaylarına göre bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörlerin önem sırası ile ilgili görüşlerinin istatistiksel verileri

Kategoriler	1.	2.	3.	4.
Aile	47	2	-	-
Okul	1	24	25	-
Çevre	1	24	23	-
Diğer	-	-	1	7
TOPLAM	49	50	49	7

Tablo 5’e göre öğretmen adayları bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili en fazla etkili olan faktörün aile olduğunu belirtmektedirler. İkinci sırada ise okul ve çevrenin eşit oranda önemli olduklarını düşünmektedirler.

Araştırmanın beşinci sorusu “Size göre bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörleri nedenleri ile birlikte açıklayınız?” şeklindedir. Araştırmanın bu sorusuna Okul Öncesi öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara yönelik istatistiksel verilere Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen adaylarının vatansever bireyler yetiştirmede Okul Öncesi öğretmen adaylarının rolü ile ilgili görüşlerinin istatistiksel verileri

İfadeler	f	%
Vatanseverlik değerini kazandırması	21	22,58
Bu değerini temelini okul öncesi öğretmenlerinin atması	13	13,97
Çocuklar için ilk öğretmenlerinin önemli olması	9	9,67
Öğretmenleri çocuklara bayrak sevgisi kazandırması	9	9,67
Etkinliklerle vatanseverlik değerinin öğretilmesi	8	8,60
Atatürk’ü tanıtmaları	6	6,45
Çocuklara milli değerlerimizi öğretmesi	4	4,30
Öğretmenlerin çocuklara doğru model olmaları	4	4,30
Çocukların öğretmenlerin anlattığı şeyleri koşulsuz kabul etmesi	2	2,15
Vatan ve Atatürk ile ilgili konuların işlenmesi	2	2,15
Öğretmenin kendisinin vatansever olması	2	2,15
Öğretmenin çocuklardaki değerler eğitiminin temelini atması	2	2,15
Öğretmenlerin bu değeri kazandırmayı kabul etmesi	2	2,15
Çocuklarda farkındalık oluşturmaları	2	2,15
Öğretmenlerin ailede öğretilmeyen şeyleri öğretmesi	1	1,07
Öğretmenlerin çocukların kişilik gelişimini etkilemesi	1	1,07
Çocuklara oyunlar yoluyla vatanseverliği kazandırmaları	1	1,07
Çocuklara dilimizin önemini kavratmaları	1	1,07
Çocuklara sorumluluklarını kavratmaları	1	1,07
Öğretmenlerin çocukların kritik dönemlerinin farkında olması	1	1,07
Bu değerini çocuklarda alışkanlık haline gelmesini sağlaması	1	1,07
TOPLAM	93	100

Tablo 6'ya göre öğretmen adayları vatansever bireyler yetiştirmede okul öncesi öğretmen adaylarının rolünü en fazla sırasıyla "vatanseverlik değerini kazandırması(22,58), bu değerini temelini okul öncesi öğretmenlerinin atması (13,97), çocuklar için ilk öğretmenlerinin önemli olması (9,67), öğretmenleri çocuklara bayrak sevgisi kazandırması (9,67), etkinliklerle vatanseverlik değerinin öğretilmesi (8,60) ve Atatürk'ü tanıtmaları (6,45)" olarak düşünmektedirler. Araştırmanın beşinci sorusuna yönelik bazı öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

ÖA2 "Çocuklara vatan sevgisi, bayrak sevgisi gibi kavramların anlayabilecekleri tarzda anlatılmasını ve bunları çocukların kazanıp sürekli hale getirmelerini sağlamak." ÖA10 "*Bayrak sevgisini pekiştirmek, Atatürk'ü tanıtmak.*" ÖA31 "Çocuklara milli değerlerimizi öğretmeliyiz." ÖA45 "*Atatürk'ü anlatma, milli değerlerimizi öğretme, vatan- ulus kavramlarını benimsetme.*" ÖA53 "*Dikkatli davranmalı, doğru rol model olunmalı.*"

Araştırmanın bu sorusunu okul öncesi öğretmen adaylarının farklı bakış açılarıyla değerlendirdikleri görülmektedir. Bu farklı bakış açıları öğretmen adaylarının kendilerine yükledikleri sorumlulukları da farklılaştırmaktadır. Ancak araştırmanın bu sorusuyla ilgili öğretmen adaylarının görüşleri ne olursa olsun temelde kendilerinin değerlerin kazandırılmasında rollerinin farkında oldukları söylenebilir.

4. Sonuçlar ve Tartışma

Okul Öncesi öğretmen adayları vatanseverlik kavramı ile ilgili çok sayıda görüş ortaya koymuşlardır. Öğretmen adayları vatanseverlik kavramını ülkemizi sevmek/ait olmak/korumak, sorumluluk sahibi olmak ve iyi vatandaş olmak kategorileri ile açıklamaktadırlar. Çelikkaya ve Öztürk Demirbaş (2013) çalışmasında öğretmen adaylarına "Vatanseverlik değeri nedir? Bu değer niçin öğretilmelidir?" sorusunu sormuşlardır. Öğretmen adaylarının vatanseverliği koruma ve fedakârlık olarak ifade ettikleri; gerekçesini ise bilinçli olma, birlik ve bütünlük olarak açıkladıkları görülmektedir. Avcı'nın (2015) çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmenleri vatanseverliği vatan ve millet sevgisi olarak ifade etmişlerdir. Ersoy ve Öztürk'ün (2015) çalışmasında öğretmen adayları vatanseverliği, ülkeyi sevmek ve bağlı olmak, görevleri ve sorumluluklarını yerine getirmek ve demokrasi ve insan haklarının gelişmesi için çaba harcamak biçiminde algıladıklarını belirtmişlerdir. Kılcan'ın (2013) çalışmasında katılımcıların vatanseverliği, fedakâr olmak olarak algıladıkları görülmektedir. Gömleksiz ve Cüro'nun (2011) çalışmasında ise öğrencilerin vatanseverlik duygusuna karşı olumlu tutum düzeylerinin ülke ve milletini sevmeye yönünde geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki çalışmaların sonuçları ile bu çalışmada ortaya çıkan ülkemizi sevmek/ait olmak/korumak ve sorumluluk sahibi olmak kategorilerinin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Buna göre vatanseverliğin daha çok ülkemizi sevmek/ait olmak/korumak ve sorumluluk sahibi olmak kategorileri ile açıklandığı söylenebilir.

Öğretmen adayları bireylerden beklentilerini en fazla sorumluluklarını yerine getirmesi kategorisi ile ifade etmektedirler. Bu kategoriyi ülkesini sevmesi/koruması/ait hissetmesi ve birlik ve beraberliği sağlaması kategorilerinin izlediği görülmektedir. Kurt'un (2007) çalışmasında öğretmenler vatanseverliği, vatandaşlık görevlerini yerine getirme, duyarlı olma, aktif olma, fedakârlık ve aidiyet duygularını geliştirdiği yönünde görüşlerini ifade etmişlerdir. Avcı (2015) Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vatanseverlik değeri kazanmış öğrencilerden beklentilerini ülkemizin kalkınması, toplumsal devamlılığın sağlanması, hukuk kurallarına uyulması ve çevreye ve hayvanlara karşı tutum geliştirme olarak belirttiklerini ifade etmektedir. Araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının vatanseverlik değerini kazanmış bireyden beklentilerini bireysel ve toplumsal açıdan ele aldıkları görülmektedir. Toplumsal açıdan beklentilerini belirtirken öğretmen adaylarının aslında literatürdeki bu çalışmalar ile benzer görüşler ortaya koydukları söylenebilir. Öğretmen adaylarının belirtmiş oldukları bu görüşlerin bir anlamda yaşadıkları ülkenin şartları ile ilgili olduğu sonucuna da ulaşılabilir. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının vatanseverliği bireysel ve toplumsal açıdan açıklarken yaşadıkları ülkenin koşullarına bağlı olarak görüş belirttikleri ifade edilebilir.

Okul öncesi öğretmen adayları vatansever olma nedenlerini toplumsal devamlılığı sağlamak, ortak geçmişe sahip olmak ve görev olarak görülmesi durumları ile ilişkilendirmektedirler. Safran (2011) iyi vatandaş olma durumunu, iyi bir vatanperver olmak ile açıklamaktadır. Tay ve Yıldırım'ın (2009) çalışmasında Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılması istenen vatanseverlik değerinin gerekçelerini öğrenci velileri, çocukların çalışkan olması, bilinçli olması, sorumluluk sahibi olması, özgür yaşayabilmesi, birlik ve bütünlük içinde yaşayabilmesi, milli kimliğimizi koruyabilmesi gibi çeşitli gerekçeler ile açıklamışlardır. Mindivanlı ve Aktaş (2011) çalışmasında vatanseverlik değerini milli değerlerler arasında sınıflandırarak, iyi bir Türk vatandaşı yetiştirmek için vatanseverlik değerinin verilmesinin önemine vurgu yapmışlardır. Yaka, Yalçın ve Denizli'nin (2014) okul öncesinde verilecek öncelikli değerlere ilişkin veli görüşlerinin alındığı çalışmada öğrenci velilerinin öncelikli olarak kişisel değerlere önem verdiği, daha sonra kültürel değerleri önemsedikleri görülmektedir. Vatansever olmanın da kültürel değerler arasında belirtildiği görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adayları bu araştırmanın sorusuna cevap verirken aslında bu değerın önemini de ortaya koymaktadırlar. Literatürde (Safran, 2011; Tay ve Yıldırım, 2009; Mindivanlı ve Aktaş, 2011; Yaka, Yalçın ve Denizli, 2014) vatansever olmanın nedenleri genelde iyi vatandaş olma durumu ile ilişkilendirilmektedir. Buna göre vatansever bir bireyin aynı zamanda iyi vatandaş özelliklerine sahip bir birey olduğu da söylenebilir. Bu araştırmanın ikinci sorusuna öğretmen adaylarının vermiş oldukları cevaplardan elde edilen kategorilerden birinin iyi vatandaş olmak kategorisi olması literatürde ortaya çıkan bu durum ile benzerlik göstermektedir.

Okul öncesi öğretmen adayları bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörü en fazla aile, okul ve çevre olarak gördüklerini belirtmektedirler. Öğ-

retmen adayları bu durumu ilk öğrenmelerin ailede başlaması, çocukların değerleri ilk olarak ailede kazanması, çocuğun ilk sosyal çevresinin ailesi olması, çocukların aileyi rol model almaları ile açıklamaktadırlar. Yazar (2014) ailenin, çocukların davranış kazanması, değerleri tanınması ve içselleştirmesindeki ilk toplumsal kurum olduğunu belirtmiştir. Özen vd. (2012) çalışmasında bireylerin nitelikli bireyler olarak toplumda var olabilmesi için ilk görevin ailelere düştüğünü vurgulamıştır. (Akbaş, 2011). Doğan Temur ve Yuvacı (2014) çalışmasında değerleri çocukların öğretmen, aile, sosyal çevre gibi birçok alanda yaşam içerisinde uygulayarak öğrenmelerine vurgu yaparken bir anlamda çocuğun değerleri kazandırabileceği öğeleri de belirtmiştir. Tanrıverdi ve Eraslan (2015) çalışmasının sonuçlarına göre ailede okul öncesi çocukların değer kazanımlarını arttırmaya yönelik tutum ve davranışların eğitimi verilmesi gerektiği çıkarımında bulunmuştur. Kurtde Fidan (2009) çalışmasında öğretmen adaylarına göre değer öğretiminde belirleyici unsurun aile olduğu ancak okulların da değer öğretiminin esası olarak görevi olarak görmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Ogelman ve Sarıkaya (2015) çalışmasında okul öncesi değerler eğitiminde öğretmenlerin öğrencilere kazandırılması gereken değerler arasında vatanseverlik değerini ifade etmedikleri ancak kazandırılması en zor değerleri belirtirken milli değerleri belirtmeleri dikkat çekmektedir. Vatanseverlik değerinin de milli bir değer olduğu düşünüldüğünde öğretmenlerin bu değer kazandırılmasının zor olduğunu düşündükleri söylenebilir. Aydın (2014) çocuklara değerlerin okullarda öğretilmesi sağlıklı bir toplum oluşturmak açısından önemli olduğunu belirtir. Çalışandemir (2002) 0-6 yaş dönemini çocuğun her türlü gelişimi açısından kritik bir dönem olduğunu; bu dönemde verilecek eğitimin çocuk açısından önemli olduğunu belirtirken okulun önemine vurgu yapmıştır. Cihan (2014) okullardaki değerler eğitimi çalışmasında okulların önemli görevinin, kültür aktarımında okul programında açık olarak belirtilen veya belirtilmeyen değerleri öğretmek, öğrencileri belirlenen kurallar doğrultusunda hayata hazırlamak, ahlaki gelişimine katkıda bulunmak, karakterini ve benlik algısını olumlu yönde etkilemek olduğunu belirtmektedir. Çengelci, Hancı ve Karaduman (2013) çalışmasında öğretmenlerin değerler eğitimi okul, aile ve çevreyi içine alan çok boyutlu bir alan olarak gördüğünü ortaya çıkarmıştır. Neslitürk (2013) çocuğun yakın çevresinin yaklaşımının çocuğun sosyal gelişimini olumlu etkileyeceğini ifade etmiştir. Literatürdeki bu çalışmalara bakıldığında değer eğitiminde özellikle aile ve okulun önemine vurgu yapıldığı söylenebilir. Bu araştırmada da katılımcıların daha çok ailenin ve okulun önemi üzerinde durdukları görülmektedir. Bu anlamda araştırmanın literatürdeki bu çalışmalar ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

Okul öncesi öğretmen adayları vatansever bireyler yetiştirmede Okul Öncesi öğretmenlerinin rolünü en fazla sırasıyla vatanseverlik değerini kazandırması, bu değer temelini okul öncesi öğretmenlerinin atması, çocuklar için ilk öğretmenlerinin önemli olması, öğretmenleri çocuklara bayrak sevgisi kazandırması, etkinliklerle vatanseverlik değerinin öğretilmesi ve Atatürk'ü tanıtmaları olarak düşünmektedirler. Neslitürk (2013) okul öncesi öğretmenlerinin kişilik özelliklerinin bu dönem çocuklarına rol model olması açısından önemli olduğunu belirtmektedir. Kurtde Fidan'ın (2009)

çalışmasında öğretmen adaylarına göre değer öğretiminde öğrencilere örnek olunması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Köse ve Demir'in (2014) çalışmasında öğretmenlerin tutum ve davranışlarının öğrencinin kişiliği üzerinde kalıcı etkiler oluşturduğunu; sevgi, saygı, hoşgörü ve adalet gibi değerler konusunda yine öğretmenlerin tutum ve davranışlarının önemli olduğu belirlenmiştir. Gurbetoğlu ve Tomakin (2011) öğrenciler sevdikleri ve model aldıkları öğretmenlerin derslerinde daha ilgili, dikkatli ve başarılı olduklarını ifade ederken bir taraftan öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki etkisi üzerinde durmaktadırlar. Bu çalışmada öğretmen adaylarının üzerinde durdukları konular ile literatürdeki çalışmaların öğretmenlere bakış açısının benzer sonuçlar gösterdiği görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin çocuklar üzerindeki etkisinin öneminin yadsınamaz bir gerçek olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre okul öncesinde vatanseverlik değerinin kazandırılmasının önemli olduğu; vatanseverlik kavramının bireysel ve toplumsal beklentiler çerçevesinde şekillendiği; vatanseverlik değerini kazandırmada aile, okul ve çevre kurumlarının etkili olduğu; bu değer okul öncesi dönemde kazandırılmasında öğretmen tutum ve farkındalıklarının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenliği lisans programında seçmeli dersler aracılığıyla değerler eğitimi ile ilgili bir ders okutulabilir. Böylece öğretmen adaylarına değerler eğitimine ilişkin farkındalık kazandırılabilir. Okul öncesi dönemde çocuklara sevgi, saygı, hoşgörü gibi değerlerin yanı sıra vatanseverlik değeri de kazandırılmalıdır.

5. Kaynakça

- Akbaş, O. (2011). Sosyal bilgilerde değerler ve eğitimi. B. Tay ve A. Öcal (Ed.) içinde. Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler eğitimi (s. 343–370). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aktan, S. & Saylan, N. (2013). Bir öğretim alanının doğuşu: ABD’de sosyal bilgilerin gelişimi (1893–1916). Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 4 (2), 55–78.
- Avcı, A. A. (2015). Sosyal Bilgiler dersinde vatanseverlik değerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri. Yüksek lisans tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kastamonu.
- Aydın, M. Z. (2014). Okullarda değerler eğitiminin ilkeleri ve sorunları. www.mehmetzekiaydin.com adresinden 19.04.2016 tarihinde alınmıştır.
- Balcı, A. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri. 9. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. Geliştirilmiş 13. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Can, Ö. (2008). Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Can Beken, D. (2010). Türkiye’de ulus devletin inşasında üniversite mezunlarının vatanseverlik olgularına katkıları. Yüksek lisans tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muğla.
- Çalışandemir, F. (2002). Burdur ili okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin uygulama yeterlik düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

- Çelikkaya, T. ve Öztürk Demirbaş, Ç. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere ilişkin görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5), 527- 556.
- Çengelci, T., Hancı, B. ve Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler eğitimi dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, 33- 56.
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye’deki uygulamaya bir bakış. *Turkish Studies*, 9(2), 429- 436.
- Demir, T. ve Özdemir, B. (2013). Türkçe eğitiminde karagöz/gölge oyunları ile değer öğretimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 57-99.
- Doğan Temur, Ö. ve Yuvacı, Z. (2014). Okul öncesi değer eğitimi uygulayan okullardan seçilen değerlerin ve etkinliklerin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 122-149.
- Elban, M. (2011). Ortaöğretim 11. sınıf öğrencilerinin tarih dersine yönelik tutumları ile vatanseverlik tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Elbir, B., ve Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 8/1, 1321- 1333.
- Ekiz, D. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. Geliştirilmiş 3. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ercan, R. (2015). Yetişkinlerde yurtseverlik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, Volume 10/3, 409- 426.
- Ersoy, A. F. ve Öztürk, F. (2015). Bir vatandaşlık değeri olarak yurtseverlik: sosyal bilgiler öğretmen adaylarının algısı. *İlköğretim Online*, 14(3), 974- 992. 17.04.2016 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden erişilmiştir.
- Ertürk, E. (2006). Ders kitaplarında toplum, yurttaşlık, vatanseverlik ve ekonomi anlayışının dönüşümü: 1997 ve 2004 ilköğretim sosyal bilgiler ders kitapları üzerine bir içerik analizi. Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gömlüksiz, M. N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1).
- Gurbetoğlu, A. ve Tomakin, E. (2011). Sevilen ve sevilmeyen öğretmen davranışlarına ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, 261-276.
- İlgar, M. Z. ve Coşkun İlgar, S. (2013). Nitel bir araştırma deseni olarak gömülü teori (temellendirilmiş kuram). *İZU Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 197-247.
- Kılcan, B. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köse, M. ve Demir, E. (2014). Öğretmenlerin rol modelliği hakkında öğrenci görüşleri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 4(1), 8- 18.
- Kurt, T. (2007). Öğretmenlerin demokrasi, vatandaşlık ve vatanseverlik algılarının nitel olarak incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Kurtdede Fidan, N. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(2), 1- 18.
- Lewis, E., Mansfield, C. & Baudains, C. (2008). *Issues in Educational Research*, 18(2), 138- 155.

- Li, Q. & Brewer, M. B. (2004). What does it mean to be an American? patriotism, nationalism, and American identity After 9/11. *Political Psychology*, 25(5), 727- 739.
- MEB, (2005). İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4.sınıf öğretim programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Devlet Kitapları Müdürlüğü. 13.06.2016 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Mindivanlı, E. ve Aktaş, E. (2011). Sosyal bilgiler 6. sınıf müfredatında yer alan milli ve evrensel değerler. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (I-II), 72- 77.
- Neslitürk, S. (2013). Anne değerler eğitimi programının 5- 6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyine etkisi. Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Ogelman, H.G. ve Erten Sarıkaya, H. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri: Denizli ili örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 81- 100.
- Özen, Y., Güler, K. ve Bulut Özen, H. (2012). İlköğretim 1–3 sınıf hayat bilgisi, 4–5 sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerler ve değerler eğitiminin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 277- 286.
- Parker, C. S. (2009). Symbolic versus blind patriotism. *Political Research Quarterly Online First*, 20(10), 1- 18.
- Sarıçam, H. ve Halmatov, M. (2012). Okul öncesi eğitime devam eden ve etmeyen 6 yaş çocukların ahlaki ve sosyal kural algılamalarının karşılaştırılması. *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 33, 114.
- Safran, M. (2011). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. Bayram Tay, Adem Öcal (Ed.) içinde, *Sosyal bilgiler öğretimi* (s.2-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Schatz, R. T., Staus, E. & Lavine, H. (1999). On the varieties of national attachment: blind versus constructive patriotism. *Political Psychology*, 20(1), 151-174.
- Şahin, B. (2014). Metodoloji. Abdurrahman Tanrıoğlu (Ed.) içinde, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 4. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Tanrıverdi, H. ve Eraslan, N. (2015). Okul öncesi çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyleri ile değer kazanımları arasındaki ilişki. *KTÜ SBE Sos. Bil. Dergisi*, 9, 9- 23.
- Tay, B. ve Yıldırım, K. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin veli görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9 (3), 1499- 1542.
- Uyanık Balat, G. (2004). Çocuklar ve değerler eğitimi. *Çocuk Çocuk Dergisi*, Sayı 1, 18- 20.
- Uyanık Balat, G. ve Özdemir Beceren, B. (2010). Okul öncesi dönemde değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, Sayı 18, Cilt 6, 59- 63.
- Uyanık Balat, G. (2012). Okul Öncesinde Değerler Eğitimi. Gülden Uyanık Balat (Ed.), *Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri* (2- 33). Ankara: Pegem Akademi.
- Ünal, F. (2011). Öğretmenlerin öğrencilerine kazandırmak istedikleri değerlere yönelik bir inceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, 3- 24.
- Yaka, Ş., Yalçın, D. ve Denizli, E. (2014). Okul öncesi eğitimde verilecek öncelikli değerlere ilişkin veli görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 12, No 28, 169- 192.
- Yazar, T. ve Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196- 211.
- Yazar, T. (2014). Toplumsal yaşam ve değerler. Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Ed.) içinde, *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* (s.95- 114). Ankara: Pegem Akademi.

- Yıldırım, S. (2006). TSK vatandaşlık bilinci ve vatan sevgisi eğitiminin analizi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Van.
- Yazıcı, S. ve Yazıcı, F. (2010). Yurtseverlik eğitimi: Tarih ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin algı, tutum ve eğitimsel uygulamalarına yönelik bir araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3/10, 649- 660.
- Yel, S. ve Aladağ, S. (2009). Sosyal bilgilerde değerlerin öğretimi. Mustafa Safran (Ed.) içinde, Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Zamir, S. & Horowitz, T. (2013). The manifestation of the value of patriotism among Israeli trainee teachers - natives and immigrants: how will they educate their pupils in the light of this value?. Journal for Critical Education Policy Studies, Journal For Critical Education Policy Studies, 11(4), 202- 223.

Extended Abstract

The value of patriotism is one of the most important values that individuals should acquire in social life. A person's adaptation in the society, living in peace within the society and his/her contribution to the society are related to whether he/she has acquired this value. Therefore, in terms of one's internalising this value, it is important that individuals acquire the value of patriotism from early ages on. As a result, this study aims to investigate the prospective preschool teachers' opinions about the value of patriotism.

In particular, this study investigates preschool teacher candidates' opinions about the value of patriotism, the expectations from a patriotic person, the reasons for being a patriot, the effective factors in the acquisition of the value of patriotism and the role of preschool teachers in raising patriotic individuals. The data was collected through semi-structured interviews conducted with the 4th grade prospective preschool teachers studying at the Faculty of Education, Kastamonu University in the 2015-2016 academic year. The data was analysed through descriptive analysis.

The findings show that the teacher candidates described patriotism as loving and protecting ones' country. The expectations from a patriotic person were listed as loving, protecting and supporting one's country. The teacher candidates also listed the reasons for being a patriot as protecting our country and our nation, living in unity and providing the social continuity. According to the prospective preschool teachers, the effective factors in the acquisition of the value of patriotism were family, school, environment and other social categories. The role of preschool teachers in raising patriotic individuals was associated with their specific position in introducing the value of patriotism and laying the base for this value. In this sense, it is concluded that it is important to acquire the value of patriotism in the preschool, that the value of patriotism is shaped through the personal and social expectations, that family, school and environment are influential in the teaching of the value of patriotism and that teachers' awareness and attitudes are important in the acquisition of this value in the preschool period.

The findings indicate that prospective preschool teachers should receive values education during their undergraduate studies in order to raise their awareness for their future career. Furthermore, the value of patriotism along with other values such as love, respect and tolerance should be introduced to the children in the preschool period.